

KĖDAINIŲ R. KRAKIŲ MIKALOJAUS KATKAUS GIMNAZIJOS VEIKLOS KOKYBĖS IŠORĖS VERTINIMO ATASKAITA

IŽANGA

Vizito laikas – 2010 m. spalio 18–22 d.

Vizito tikslas – mokyklų veiklos kokybės išorės vertinimas.

Išorės vertintojų komanda:

Olivija Saranienė, vadovaujančioji vertintoja;

Alma Ramoškaitė, Alma Šeputienė, Vida Lesauskienė, Jekaterina Juknevičienė, Virgilijus Žilinskas, Skirmantė Krasauskaitė, Algirdas Kęstutis Rimkus.

Išorės vertintojai stebėjo 138 Kėdainių r. Krakių Mikalojaus Katkaus gimnazijos pamokas (2–4 kiekvieno mokytojo). Buvo stebėta ir kita veikla: neformaliojo ugdymo užsiėmimai, renginiai ir kt. Išorės vertinimo metu gilintasi į mokinių, mokytojų veiklą pamokose, mokyklos vadovų ir aptarnaujančio personalo darbą, jie stebėti natūralioje aplinkoje: darbo vietose, klasėse, koridoriuose, kieme. Vizito metu išorės vertintojai kalbėjosi su gimnazijos darbuotojais, savivaldos institucijų atstovais, mokiniais ir mokinių tėvais. Buvo analizuojami kai kurie mokyklos veiklos, mokinių pasiekimų ir pažangos fiksavimo dokumentai ir Kėdainių r. savivaldybės Švietimo ir kultūros departamento Švietimo skyriaus vedėjos pateikta informacija.

Vertinant mokyklą vadovautasi tais pačiais, kaip ir mokyklų įsivertinimo, veiklos rodikliais, atsižvelgta į šiuo metu galiojančias Bendrąsias programas. Atkreiptas dėmesys ir į tai, kaip sekasi mokytojams, dirbantiems pagal atnaujintas Bendrąsias programas, planuoti ugdymo turinį, ugdyti mokinių kompetencijas.

Išorės vertintojų komanda yra įsitikinusi, kad visus rekomenduojamus patobulinimus mokykla gali įgyvendinti veiksmingiau panaudodama savo vidaus išteklius bei pasitelkdama išorės partnerius.

MOKYKLOS KONTEKSTAS

Kėdainių rajono Krakių Mikalojaus Katkaus gimnazija – bendrojo lavinimo įstaiga, įgyvendinanti priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas. Įstaigos steigėjas – Kėdainių r. savivaldybės taryba. Gimnazija turi keturis pradinio ugdymo skyrius, esančius Krakių seniūnijoje. 2010-09-01 duomenimis, gimnazijoje ir skyriuose buvo 27 klasių komplektai ir viena priešmokyklinio ugdymo grupė, iš viso mokėsi 482 mokiniai. Dauguma mokinių gyvena aplinkiniuose kaimuose. Gerai sutvarkytas mokinių pavėžėjimas tenkina bendruomenės poreikius – mokiniai į gimnaziją 3–12 km atstumu atvežami 3 geltonaisiais, 2 maršrutiniais ir Krakių žemės ūkio bendrovės autobusais.

Kultūrinė situacija palanki gimnazijos veiklai: Krakėse gana efektyviai dirba Kultūros centras, kurio veikloje aktyviai dalyvauja ir gimnazijos mokiniai (lanko folklorinio ansamblio, šiuolaikinių šokių, gitaristų grupės užsiėmimus). Neretai organizuojami bendri gimnazijos ir kultūros centro renginiai – liudija apie reikšmingą mokyklos vaidmenį Krakių gyvenime. Ši gimnazija apskritai pasižymi prasmingais, įvairiapusiais ryšiais ne tik su vietos bendruomene, bet ir su daugeliu respublikos švietimo, kultūros, sporto įstaigų, verslo bendrovių bei privačių asmenų. Visa tai ne tik suteikia galimybių tobulinti ugdymo procesą, bet ir padeda pritraukti rėmėjų lėšų.

Socialinė-ekonominė mokinių šeimų situacija prasta. Ją lemia menka darbo pasiūla – seniūnijoje tėra kelios bendrovės, biudžetinės įstaigos ir smulkūs ūkininkai. Pragyvenimo lygis žemas (yra net 164 socialiai remtinios šeimos, 299 mokiniai (62 proc.) gauna nemokamą maitinimą). Yra tėvų, išvykusių į užsienį. Dėl šios priežasties keletą mokinių globoja seneliai. Nepaisant sudėtingų gyvenimo sąlygų, dauguma gimnazijos mokinių yra mandagūs, paslaugūs, aktyviai dalyvauja popamokinėje ir socialinėje veikloje.

Gimnazijai vadovauja patyrę, atsakingi, išipareigoję įstaigos dabarčiai ir ateičiai žmonės. Jiems nestinga energijos valdyti pakankamai sudėtingos struktūros įstaigą, inicijuoti

pokyčius, telkti bendruomenę naujiems darbams. Vadovams pakanka vadybinės drašos ir kompetencijos priimti nemažus iššūkius – mokykla viena iš pirmųjų rajone tapo gimnazija, pirmoji panoros dalyvauti ir išorės vertinimo procese.

Kadangi gimnazija įsikūrusi atokiai nuo rajono centro (25 km), kuri laiką tai sudarydavo problemų ieškant kai kurių dalykų specialistų. Pastaruoju metu ši problema išspręsta, gimnazijoje dirba nemažai aukštos kvalifikacijos mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų – 18 mokytojų metodininkų (38%), 1 mokytojas ekspertas. Per pastaruosius 2–3 metus mokytojai aktyviai skleidė gerą darbo patirtį, vedė autorinius seminarus rajono ir respublikos mokytojams. Vertintojai pastebi, jog geriausių ugdymo(-si) rezultatų pasiekiami dirbant su motyvuotais, turinčiais vienokių ar kitokių gebėjimų mokiniais. Ypač svarūs neakademiniai pasiekimai – gimnaziją garsina skaitovai, sportininkai, šokėjos ir kt. Išorės vertinimo savaitę bendruomenę pasiekė dvi itin džiugios žinios: mokykla apskrityje pripažinta viena iš gražiausiai tvarkančių savo aplinką bei viena iš sportiškiausių Lietuvos mokyklų. Tačiau daugumoje stebėtų pamokų mokinių pažanga ir pasiekimai buvo patenkinami. Tikėtina, kad kvalifikuotas, patyręs, išipareigojęs savo įstaigai kolektyvas atsižvelgs į išorės vertintojų rekomendacijas, išnaudos savo galimybes ir patobulins kai kuriuos pamokos aspektus. Tai leistų beveik visiems mokiniams patirti mokymosi sėkmę.

Išorės vertintojų komanda atskirai norėtų paminėti mokytoją ekspertą Renoldą Klimavičių, puikų pedagogą, kompetentingą fiziką, pravedusį daug seminarų respublikos mokytojams, rajono bei mokyklos kolegoms apie IKT taikymą fizikos, kitų dalykų pamokose, apie inovatyvius mokymo(-si) metodus ir naujausias ugdymo kokybės gerinimo technologijas. Šio mokytojo patirtis reikšminga ne tik Krakių gimnazijai – ji turėtų būti verta Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros rengiamo „Sėkmės istorijų“ leidinio.

STIPRIEJI IR TOBULINTINI MOKYKLOS VEIKLOS ASPEKTAI

Stiprieji mokyklos veiklos aspektai

1. Ryškūs mokinių neakademiniai pasiekimai.

Pagirtina, kad mokiniai sėkmingai atstovauja gimnazijai įvairiuose konkursuose ir olimpiadose, pasiekia aukštų rezultatų sporto srityje: kasmet nuo 2002 m. gimnazija patenka į respublikos sportiškiausių mokyklų dešimtuką (2009 m. gimnazija pelnė II, 2010 m. – VI vietą). Sportiniai pasiekimai išties įspūdingi: tarptautiniame sportinio ėjimo festivalyje „Alytus-2010“ mokiniai laimėjo dvi I, dvi II, dvi III vietas, iškovojo I vietą Lietuvos vaikų lengvosios atletikos pirmenybėse, I vietą tarptautinėse sportinio ėjimo varžybose „Druskininkai 2009“, I ir II vietas Lietuvos vaikų „Olimpinių vilčių“ taurės varžybose“, tris pirmąsias vietas Baltijos šalių sportinio ėjimo ir kt. Gimnazijoje gilios ir skaitovų ugdymo tradicijos – mokiniai kasmet tampa rajoninių ir respublikinių meninio skaitymo konkursų laureatais. Gabesnieji mokiniai skatinami dalyvauti apskrities, rajono olimpiadose, konkursuose, varžybose, dalis jų tampa nugalėtojais ar užima prizines vietas: pvz., 9-10 klasių mokinių lietuvių kalbos ir literatūros rajono olimpiadoje iškovotos II ir III vietos, 2008–2009 m. technologijų olimpiadoje – I vieta, 6–8 klasių mokinių matematikos, 10 ir 11 klasių mokinių fizikos, biologijos rajono olimpiadose iškovotos I vietos ir kt. Išorės vertintojai konstatuoja, kad nepaisant pakankamai nepalankių socialinių sąlygų ir kitų gimnazijos konteksto ypatybių, pavyksta pasiekti gana aukštų rezultatų, leidžiančių visai bendruomenei didžiuotis savo mokykla.

2. Estetiška, jauki, svetinga mokyklos aplinka.

Gimnazijoje sukurta ir nuolat puoselėjama jauki, estetiška aplinka. Mokyklos interjeras puošiamas mokinių darbais, menininkų kūriniais. Didelė gimnazijos teritorija yra puikiai tvarkoma.

Savitą gimnazijos meninį vaizdą sukuria gausiai eksponuojami floristikos darbai. Jais dekoruojamos įvairios mokyklos erdvės. Interjero dekoravimo įgūdžiams formuoti yra skirtos neformaliojo ugdymo programos. Šiai veiklai vadovauja ir įvairius projektus inicijuoja technologijų, dailės ir 3b klasės mokytojos. Meniškas mokyklos apipavidalinimas ugdo visos bendruomenės meninį skonį, skatina kūrybiškumą, suteikia patrauklumo ir išskirtinumo.

3. Veiksminga specialioji pedagoginė pagalba.

Mokymosi negalių bei kalbos ir komunikacijos sutrikimų turintiems mokiniams veiksmingą pagalbą teikia specialiosios pedagogės, logopedės, pakankamai kryptingai veikia specialiojo ugdymo komisija bei Specialiosios pedagoginės, psichologinės ir socialinės pagalbos teikimo mokytojų metodinė grupė. Specialiosios pedagogės, logopedės rengia rekomendacijas, informacinius lankstinukus tėvams ir mokytojams, priemonės, skirtas mokinių ugdymui, gebėjimų įvertinimui: „Lietuvių kalbos užduotys 2–4 klasių mokinių pirminiam įvertinimui“, „Matematikos užduočiu, skirtų 5–8 klasių mokinių specialiųjų ugdymosi poreikių pirminiam įvertinimui“, atlieka tyrimus: „Mano norai ir galimybės“, „Skaitymo įgūdžių tyrimas“. Gimnazijoje savitai ugdomi specialiųjų poreikių mokinių bendrieji bei dalykiniai gebėjimai per neformaliąją mokinių veiklą, į ją įtraukiant mokinių tėvus. Lanksčiai bendradarbiaujama su Kėdainių specialiosios mokyklos mokiniais ir mokytojais, vykdomi kultūriniai projektai. Pagalbos specialistės organizuoja rašinių, kūrybinių darbų, rajoninius skaitovų konkursus, stato spektaklius su specialiųjų poreikių mokiniais. Išorės vertintojai daro išvadą, kad gimnazijoje teikiama pakankamai kryptinga ir veiksminga specialioji pedagoginė pagalba.

4. Geras mokinių elgesys pamokose.

Išorės vertintojų komanda, stebėdama pamokas, nustatė, kad daugumoje pamokų vyravo draugiški, mandagūs mokinių tarpusavio santykiai, pagarbus elgesys. Daugumoje pamokų vyraujantis palankus mikroklimatas motyvavo mokinius, sudarė geras sąlygas mokymuisi. Gimnazijos mokiniai beveik nevėlavo į pamokas, pamokose gerai suprato mokytojų reikalavimus, laikėsi vieningų drausmės susitarimų. Vertintojai užfiksavo labai retus, pavienius destruktivaus mokinių elgesio pavyzdžius. Geras mokinių elgesys pamokose padėjo mokytojams sėkmingai organizuoti mokymosi veiklas.

5. Aukšta gimnazijos darbuotojų kvalifikacija.

Mokykloje dirba pakankamai kvalifikuotų pedagogų, pedagoginės pagalbos specialistų bei aptarnaujančio personalo. Iš 50 pedagoginių darbuotojų ir mokytojų 38 proc. (Kėdainių rajono savivaldybės mokyklose –22 proc., Lietuvos savivaldybėse – 27 proc.) turi mokytojo metodininko kvalifikacinę kategoriją, 30 proc. – vyresniojo mokytojo, 32 proc. – mokytojo kvalifikacinę kategoriją. Gimnazijoje dirba vienas mokytojas ekspertas. Švietimo vadybos požiūriu, šie rodikliai rodo kvalifikuotos metodinės veiklos organizavimo galimybes bei pasirengimą teikti aukštos kokybės ugdymo paslaugas.

6. Daugumos mokytojų aiškinimas suprantamas mokiniams.

Išorės vertinimo metu 64,4 proc. stebėtų pamokų mokytojai siekė dialogo su visa klase, mokinių grupėmis ir atskirais mokiniais, tinkamai aiškindami naujos pamokos medžiagą. Daugumos mokytojų pamokos aiškinimas yra tikslus ir suprantamas mokiniams. Tai būtų galima pasakyti apie daugumą pradinių klasių mokytojų, kūno kultūros, fizikos, rusų k., dailės, anglų k., geografijos, technologijų (merg.) mokytojus – jie padeda mokytis ir kuria pasitikėjimą kalbėdami, diskutuodami, vaizdžiai aiškindami bei naudodami papildomų priemonių. Daugumoje minėtų

mokytojų pamokų pavyko pasiekti mokinių pažangos, mokiniams buvo įdomu, jų motyvacija buvo pakankama.

7. Kryptinga socialinė pagalba.

Socialinė pagalba organizuojama pakankamai kryptingai. Tinkamai identifikuojamos mokinių socialinės problemos ir socialiniai poreikiai. Lanksčiai dirbama su visų tikslinių rizikos grupių mokiniais: nelankančiais pamokų, turinčiais elgesio problemų, patyrusiais psichologinį ar fizinį smurtą, linkusiais vartoti alkoholį, rūkančiais, turinčiais asmenybės problemų bei problemų šeimoje. Teikiant socialinę pagalbą naudojamos ir derinamos tiek individualus darbo su mokiniu, tiek darbo su visais tikslinės grupės mokiniais pagalbos formos, bendradarbiaujama su klasės auklėtojais bei kitais pagalbos mokiniui specialistais. Teikiamos socialinės pagalbos metodai ir būdai įvairūs, priemonės prasmingos, dera su kitomis pagalbos priemonėmis. Išorės vertintojai konstatuoja, kad pakankamai kryptinga socialinė pagalba padeda užtikrinti tinkamą mokinių ugdymąsi ir mokymąsi bei sudaro prielaidas pozityviai vaikų socializacijai ir pilietinei brandai.

8. Įvairūs ir tikslingi gimnazijos ryšiai.

Gimnazijos partnerystė su kitomis institucijomis tikslinga ir paveiki. Mokykla pasirašė 32 sutartis su įvairiomis įstaigomis, džiaugiasi turėdama rėmėjų: jų dėka suremontuoti chemijos kabinetai, aktų salė. Gimnazija palaiko ryšius su Akademijos vidurine, Kėdainių Šviesiaja, Josvainių, Šėtos gimnazijomis, Kėdainių specialiaja ir kitomis mokyklomis. Pradinių klasių mokytojos glaudžiai bendradarbiauja su Šėduvos gimnazija, dalijasi gerąja patirtimi konferencijose. Užmegzti ryšiai su Kėdainių švietimo centru, LKKA, Jaunųjų ūkininkų sąjunga (skyrė gimnazijai sodinukų), Babtų sodininkystės institutu, krepšinio klubu „Nevėžis“. Direktorius iniciatyva jau keleri metai susitikti su bendruomene ir parodyti premjerinius spektaklius atvyksta aktorė N. Narmontaitė. Krakėse organizuotame mokinių savivaldos atstovų susitikime dalyvavo Šėduvos ir Krekenavos Mykolo Antanaičio gimnazijų atstovai. Dar vienas prasmingos partnerystės pavyzdys – Pajieslio skyriaus pradinukų naudojimas tame pačiame pastate įsikūrusios Kėdainių r. savivaldybės Mikalojaus Daukšos bibliotekos filialo paslaugomis – knygomis, kompiuteriais, internetu.

9. Įsivertinimo išvados panaudojamos planuojant mokyklos veiklą.

Mokykla yra susitarusi dėl įsivertinimo procedūrų, terminų ir išvadų pateikimo formų. Įsivertinimo rezultatai ir išvados kasmet pristatomi Mokytojų tarybai, aptariami mokyklos bendruomenėje, skelbiami gimnazijos interneto svetainėje. Analizuojamos sėkmės ir nesėkmės, kartu ieškoma problemų sprendimo būdų, stebimi vykstantys pokyčiai. Bendruomenė aktyviau įsitraukė į įsivertinimo procesą, kai įsitikino jo prasme, svarba ir veiksmingumu – atsižvelgiant į įsivertinimo išvadas rengiama mokyklos metinė veiklos programa, numatomi metiniai tikslai ir uždaviniai. Vidaus įsivertinimo rezultatus naudoja beveik visi mokytojai planuodami savo kasdieninę ir mokyklos veiklą arba tikslindami ir koreguodami jau esamus planus.

10. Gimnazijos vadovai – įsipareigoję įstaigai žmonės.

Ugdymo įstaigai vadovauja kompetentinga ir įsipareigojusi gimnazijai bei Krakų bendruomenei vadovų komanda. Mokyklos vadovai nuolat tobulina kvalifikaciją – dažniausiai švietimo arba mokyklos vadybos klausimais. Gimnazijos vadovai sėkmingai bendradarbiauja su gimnazijos bendruomene. Tarpusavio santykiai grindžiami savitarpio supratimu ir pasitikėjimu. Vadovų komanda dažniausiai apibūdinama kaip kompetentingi, įsipareigoję gimnazijai žmonės, gebantys skirti įpareigojimus, sutelkti bendrai veiklai. Jie pasižymi lyderiams būdingomis savybėmis: energingumu, nusiteikimu veikti, emociu išraiškingumu, sugeba inicijuoti kaitos

procesus. Pokalbiuose su mokyklos bendruomenės nariais akcentuotos gimnazijos direktoriaus pastangos į mokyklos valdymą ir veiklą įtraukti tėvus, mokinius, mokytojus. Priimant sprendimus išklausama bendruomenės narių nuomonė, diskutuojama. Gimnazijos vadovai kuria atvirą mokyklą bei pagrindiniais mokyklos gyvenimo klausimais tariasi su gimnazijos savivaldos institucijomis, Krakių seniūnija.

Tobulintini mokyklos veiklos aspektai

1. Išmokimo stebėjimas pamokoje.

Išmokimo stebėjimas, lyginant jį su išsikeltu uždaviniu, buvo mažai veiksmingas. Remiantis stebėtomis pamokomis, galima teigti, kad pamokų metu mokytojai stebi mokinius, reikalui esant juos konsultuoja, tačiau tik maža dalis mokytojų tikrina, kiek mokiniai suprato ir ką per pamoką išmoko. Didžioji dalis mokytojų per mažai dėmesio skiria pamokos pabaigai – pasiekimai nebandomi lyginti su išsikeltu uždaviniu, dažniausiai apibendrinama tik veikla pamokoje. Daugumoje pamokų trūksta dėmesio asmeninei mokinių pažangai, prie nesuprastų ar neišmoktų dalykų grįžtama labai retai. Šios gimnazijos mokiniams būtų naudingiau, jei mokytojai nuolat sektų kiekvieno jų pažangą pamokoje, o išmokimo tikrinimo formos skatintų mokinių pasitikėjimą ir aktyvumą.

2. Metodų, skatinančių mokinių aktyvumą ir bendradarbiavimą, taikymas.

Išorės vertintojai užfiksavo, kad daugumoje pamokų vyrauja tradiciniai mokymo metodai: aiškinimas, pokalbis, savarankiškas darbas, kai mokytojas yra informacijos perteikėjas, o mokinys – pasyvus stebėtojas ar nurodymų vykdytojas. Tokios ugdymo formos neskatina tobulinti mokinių aktyvumo įgūdžių dirbant pamokose. Vertintojų komanda atkreipia dėmesį į tai, kad planuojant pamoką patartina dažniau taikyti mokinius aktyvinančius ugdymo metodus, naudoti demonstracines priemones, atsižvelgti į mokinių mokymosi stilių, gabiems mokiniams skirti individualias užduotis, diferencijuoti ugdomąją veiklą.

3. Vertinimo metu gautos informacijos panaudojimas.

Metodinė taryba svarsto ir koreguoja mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo tvarką, tačiau tik dalis mokytojų šią ir pamokoje vertinimo metu surinktą informaciją naudoja ugdymui planuoti – sieti su ankstesnėmis mokinių žiniomis, užduotims klasėje ir namuose diferencijuoti, grįžti prie neišmoktų dalykų, nepavykusių užduočių. 59 proc. stebėtų pamokų mokytojai tik iš dalies pažįsta mokinius, vertinimo metu sukaupta informacija fragmentiškai naudojama mokymo(-si) procesui koreguoti. Tikėtina, kad jeigu mokytojai vertinimo metu gautą informaciją sistemingai aptartų ir naudotų tolimesniam ugdymui planuoti, pagerėtų mokinių mokymo(-si) kokybė ir motyvacija.

4. Užduočių diferencijavimas pamokoje, ugdant skirtingų gebėjimų mokinius.

Mokiniams, kurių žinios, įgūdžiai ir gebėjimai yra skirtingi, pamokų metu mokytojai daugeliu atvejų skiria vienodas užduotis. Daugumoje stebėtų pamokų ugdymas diferencijuojamas tik iš dalies. Maždaug trečdalyje stebėtų pamokų vertintojai užfiksavo, kaip atsižvelgiant į skirtingus gebėjimus turinčių mokinių interesus, diferencijuojamas ugdymo(-si) turinys: 3b ir 7b klasėse matematikos, 4a klasėje lietuvių kalbos, 6a klasėje rusų kalbos, 8b klasėje fizikos pamokose pateikiamos mokinių poreikius atitinkančios užduotys klasėje, IIga klasėje anglų kalbos pamokoje – namų darbų užduotys, 2 klasėje matematikos pamokoje sudarytos sąlygos mokytis individualiu tempu. Tinkamai diferencijuojant mokymą(-si) klasėje pamokos metu ir skiriant namų darbus, pasitelkiant gabiujų mokinių patirtį ir žinias padėti tiems, kuriems sunkiau sekasi, padidėtų mokinių

pasitikėjimas savo jėgomis bei atsakomybė už mokymosi rezultata, ugdytusi mokinių bendradarbiavimo įgūdžiai.

5. Bibliotekos, kaip šiuolaikinio informacinio centro, plėtra ir galimybių panaudojimas.

Siektina, kad gimnazijos biblioteka taptų atviru švietimo ir informacijos centru, visapusiškai tenkinančiu bendruomenės narių informacinius poreikius, savo fondais ir veikla dalyvaujančiu ugdymo procese. Krakių gimnazijos biblioteka ir skaitykla neatitinka Mokyklų aprūpinimo standartuose nustatytų materialinių techninių sąlygų. Bibliotekos ir skaityklos patalpos plotas turėtų būti 3 kartus didesnis, o darbo vietų mokiniams ir prijungtų prie interneto kompiuterių skaičius – 4–5 kartus didesnis. Reikėtų kompiuterizuoti bibliotekininko darbo vietą. Tikėtina, kad modernizavus biblioteką bus sėkmingiau ugdomi mokinių informaciniai gebėjimai, pagerės pagalba mokytojams įgyvendinant ugdymo planus bei mokyklos bendruomenės nariams bus tikslingai teikiamos informacinės paslaugos, susijusios su ugdymo procesu.